

UZASADNIENIE

Strona powodowa (...) spółka z o.o. z siedzibą w M., nr KRS (...), nr NIP (...) wniosła o zasądzenie od strony pozwanej (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ł. (nr KRS (...)) kwoty 170.753,52 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu.

Uzasadniając żądanie pozwu, powódka podała, że dochodzi zapłaty wynikającej ze stosunku zobowiązaniowego istniejącego między stronami, powstałego na podstawie umowy o roboty budowlane, na podstawie art. 647 k.c. w zw. z art. 647¹ k.c. względnie tytułem zwrotu wartości nienależnie spełnionego świadczenia, na podstawie art. 405 k.c. w zw. z art. 410 § 2 in fine k.c. (świadczenie nienależne).

Powodowa Spółka podała, że strona pozwana była generalnym wykonawcą inwestycji obejmującej budowę sieci kanalizacji sanitarnej w Gminie M. w miejscowościach T., K. (ul. (...)) oraz M. (ul. (...)) - przetarg nr (...), nr zgłoszenia (...) - 2014. W rzeczywistości prace objęte przedmiotowym przetargiem zostały w całości wykonane przez powodową spółkę. Pozwana jest podmiotem, który faktycznie zatrudnia dwóch pracowników biurowych i nie ma żadnych techniczno-organizacyjnych możliwości realizacji robót budowlanych, opierając się w całości na podwykonawcach. Szczegółowy zakres prac wykonanych przez spółkę powodową wynika z załączonej do pozwu korespondencji, w tym zgłoszenia podwykonawcy do inwestora - Gminy M. oraz przedsądowych wezwań do zapłaty kierowanych do pozwanej. Z uwagi na praktykę stosowaną przez pozwaną, strony nie zawarły jednak nigdy umowy na piśmie. Wszelkie ustalenia dotyczące zakresu prac oraz wynagrodzenia, a także sposobu realizacji umowy miały charakter ustny lub dokonywane były drogą mailową. Niemniej jednak, niewątpliwie dokonane przez strony ustalenia należy zakwalifikować jako umowę z podwykonawcą o roboty budowlane, ponieważ spełnia ona wszystkie essentialia negotii uregulowane w art. 647 i 647¹ k.c.

Powodowa spółka wskazała, że wartość wszystkich prac wykonanych przez nią określona została na kwotę **170.753,52 zł** i kwota ta została ustalona przez strony. Potwierdzenie powyższych prac znajduje się w kosztorysie powykonawczym, opiewający na całość zadania przetargu publicznego jaki wygrał (...) Sp. z o.o.

Odnosząc się do zagadnień prawnych, powódka podała, że art. 647¹ § 4 k.c. wymaga formy pisemnej pod rygorem nieważności dla tego typu umów. Z powodu opieszałości pozwanego z wygenerowaniem umowy, wymóg formy pisemnej nie został zachowany. Jednak brak formy pisemnej nie świadczy o nieważności umowy o roboty budowlane z podwykonawcą, a jedynie wyłącza odpowiedzialność solidarną inwestora i wykonawcy za zapłatę wynagrodzenia za roboty budowlane wykonane przez podwykonawcę. Umowa z podwykonawcą jest umową o roboty budowlane, dla której zastrzeżono formę pisemną pod rygorem ad probationem, zgodnie z art. 648 § 1 k.c. Inna interpretacja wskazanych przepisów byłaby błędna ze względu na nieracjonalność uznawania umowy o roboty budowlane z podwykonawcą za nieważną w przypadku braku zachowania formy pisemnej, podczas gdy z tych samych przyczyn umowa o roboty budowlane inwestora z wykonawcą generalnym obwarowana byłaby jedynie rygorem trudności dowodowych. Nieprecyzyjna redakcja przepisów k.c. nie może uzasadniać nieracjonalnego ich stosowania, z pominięciem wykładni funkcjonalnej i celowościowej.

Powódka podkreśliła, że przedstawiony pogląd jest, również prezentowany w judykaturze, np. w wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 30 czerwca 2015 r., sygn. akt 1 ACa 208/15, o następującej treści:

„Przewidziana w art. 647¹ § 4 k.c. nieważność zawartych bez zachowania formy pisemnej umów o podwykonawstwo pomiędzy wykonawcą generalnym a poszczególnymi podwykonawcami oraz pomiędzy podwykonawcami a dalszymi podwykonawcami oznacza jedynie wyłączenie solidarnej odpowiedzialności inwestora oraz podmiotu zawierającego umowę z podwykonawcą za wypłatę wynagrodzenia za roboty budowlane wykonane przez podwykonawcę. Niezachowanie pisemnej formy nie prowadzi do nieważności umowy o podwykonawstwo.”

W ocenie powódki, skoro przedmiotowa umowa jest ważna i zaskarżalna, stanowi ona wystarczającą podstawę do żądania ustalonej w niej sumy wynagrodzenia za świadczone przez powoda roboty budowlane. Natomiast ewentualne uznanie umowy ustnej, zawartej między powodem a pozwanym, za nieważną, nie może stanowić przeszkody dla zasądzenia na rzecz powoda żądanej kwoty, ponieważ w takiej sytuacji niewątpliwie usługę wykonaną przez powoda należałoby uznać za świadczenie nienależne w rozumieniu art. 410 k.c., co stanowi samodzielną podstawę prawną stosunku obligacyjnego, którego przedmiotem jest obowiązek zwrotu przez stronę pozwaną powodowi wartości nienależnego świadczenia. Zgodnie z powołanym artykułem, świadczenie jest nienależne jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia. Samo spełnienie nienależytego świadczenia, czyli świadczenia bez podstawy prawnej, implikuje spełnienie ogólnych przesłanek bezpodstawnego wzbogacenia z art. 405 k.c., o czym szerzej wypowiedział się Sąd Najwyższy wyrokiem z dnia 24 listopada 2011 r., sygn. akt I CSK 66/11, który brzmi następująco:

„Ogólne przesłanki bezpodstawnego wzbogacenia należy rozumieć specyficznie w przypadku nienależnego świadczenia. Sam fakt spełnienia nienależnego świadczenia uzasadnia roszczenie kondycyjne. W takim też przypadku nie zachodzi potrzeba badania, czy i w jakim zakresie spełnione świadczenie wzbogaciło osobę, na rzecz której świadczenie zostało spełnione (*accipiensa*), jak również czy majątek spełniającego świadczenie (*solvensa*) uległ zmniejszeniu. Uzyskanie nienależnego świadczenia wypełnia, bowiem przesłankę powstania wzbogacenia, a spełnienie tego świadczenia przesłankę zubożenia”.

Powódka podkreśliła, że zwrot nienależytego świadczenia przez pozwanego, nie powinien ograniczać się wyłącznie do równowartości robót wykonanych przez powoda, ale obejmować także należny powodowi zysk. Przyjęcie poglądu przeciwnego prowadziłyby wszakże do nieakceptowalnej konstatacji, że bezpodstawnie wzbogacony pozwany, byłby uprawniony do zachowania znacznej części ostatecznego wzbogacenia, co wypatrzyłoby funkcję instytucji bezpodstawnego wzbogacenia i nienależytego świadczenia. Na takim stanowisku stoi doktryna (Kidyba Andrzej (red.), Kodeks cywilny Komentarz. Tom III. Zobowiązania - część ogólna, wyd. II) oraz judykatura, co zaprezentował Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 21 marca 2007 r., sygn. akt I CSK 458/06, który stanowi, że przepisy o „nienależnym świadczeniu stanowią prawną podstawę rozliczenia konsekwencji wykonanej umowy wadliwej czy nieważnej. Ogólna formuła omawianej instytucji jest tak szeroka, że pozwala ją rozumieć jako ogólną zasadę, że nikt nie powinien się bogacić bezpodstawnie kosztem drugiego”, a „niedoskonałość ustanowionych zasad nie może prowadzić do akceptacji przesunięć majątkowych czy też uzyskania korzyści pozbawionych uzasadnienia ekonomicznego czy też moralnego”.

W związku z powyższym, w ocenie powódki, zwrot nienależnego świadczenia powinien opiewać na kwotę ustaloną jako wynagrodzenie za usługę świadczoną przez nią (pozew 27 -33 akt).

Pozwana (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ł. **w odpowiedzi na pozew** wniosła o oddalenie powództwa i zasądzenie od powódki na rzecz pozwanej kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych (odpowiedź na pozew k. 134-140 akt).

Pozwana Spółka podkreśliła, że wygrała przetargi na wykonanie prac budowlanych przy inwestycji obejmującej budowę sieci kanalizacji sanitarnej w Gminie M. w miejscowościach T., K. (ul. (...)) oraz M. (ul. (...)) - przetarg nr (...), nr zgłoszenia (...) - 2014. Podwykonawcą strony pozwanej w ramach umowy o roboty budowlane była strona powodowa. Pozwany podkreślił, że wszystkie prace z czterech umów wykonywanych przez powodową stronę, zostały w całości rozliczone, a dodatkowo nawet, gdyby przyjąć opcję rozliczeń, to strona powodowa w ogóle nie udowodniła wysokości żądania (odpowiedź na pozew k. 134-140 akt).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Powódka (...) spółka z o.o. z siedzibą w M. (nr KRS (...), nr NIP (...)) prowadzi działalność gospodarczą przede wszystkim w zakresie robót związanych z budową rurociągów przesyłowych i sieci rozdzielczych, w zakres działalności wchodzi, także roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków (dowód: wypis z KRS-u k. 104- 113 akt).

Pozwana D. z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ł. prowadzi działalność gospodarczą przede wszystkim w zakresie robót budowlanych, uczestniczy w przetargach w ramach zamówień publicznych (dowód: wypis z KRS-u k. 143- 144 akt).

I. S. (1) jest prezesem powodowej spółki oraz prowadziła własną działalność gospodarczą pod firmą P.H.U. IZO-K. I. S. (1).

Pozwana (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ł. zawarła z Gminą M. i Gminnym Zakładem (...) w M. 4 umowy na wykonanie budowy kanalizacji sanitarnej (roboczo nazwane numerami od 1 do 4). (dowód: okoliczności bezsporne, umowa numer (...).272.1.7.2013 z dnia 10 maja 2012 roku zawartej pomiędzy Gminą M., (...) a (...) spółką z o.o. (roboczo nazywana nr 1) k. 159-169 akt, umowa numer (...).272.1.7.1.2013 do umowy numer (...).272.1.7.2013 z dnia 11 grudnia 2013 roku zawartej pomiędzy Gminą M. a (...) spółką z o.o. (roboczo nazywana nr 2) k. 170-178, umowa numer (...).272.1.12.2014 z dnia 5 czerwca 2014 roku zawartej pomiędzy Gminą M. a (...) spółką z o.o. (roboczo nazywana nr 3) wraz z aneksem nr (...) k. 179-195, umowa numer (...).272.1.18.2014 z dnia 30 września 2014 roku zawartej pomiędzy Gminnym Zakładem (...) w M. a (...) spółką z o.o., (roboczo nazywana nr 4) k. 196- 215 akt, zeznania świadka P. R. e-protokół rozprawy z dnia 23 marca 2018r. czas 00:09:18, zeznania świadka E. M. e-protokół rozprawy z dnia 9 listopada 2018r. czas 00:06:19, zeznania strony powodowej e-protokół rozprawy z dnia 3 lipca 2019r. czas 00:27:28-00:37:49, zeznania świadka L. C. e-protokół rozprawy z dnia 17 września 2019r. czas 00:06:41-00:31:33).

Strona pozwana zlecała stronie powodowej wykonanie prac związanych z realizacją umów zawartych przez pozwaną w trybie zamówień publicznych (dowód: okoliczność przyznana przez stronę pozwaną).

Pozwana spółka współpracowała z powodową spółką jak i z samą I. S. (1) prowadzącą wówczas działalność gospodarczą pod nazwą P.H.U. (...) - S. (dowód: okoliczność przyznana przez stronę pozwaną).

Pozwana (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ł. była **generalnym wykonawcą** inwestycji obejmującej budowę sieci kanalizacji sanitarnej w Gminie M. w miejscowościach T., K. (ul. (...)) oraz M. (ul. (...)) - przetarg nr (...), nr zgłoszenia (...)-2014. (dowód: okoliczność bezsporna).

Powodowa spółka wykonywała prace w ramach umowy nr (...).272.1.18.2014 zawartej pomiędzy pozwanym a Gminnym Zakładem (...) w M.. Prace budowlane objęte umową zawartą między pozwanym a inwestorem wykonywała strona powodowa **na zasadzie podwykonawstwa. W tym przypadku umowa została zawarta w formie ustnej.**

Naczelnym inżynierem u pozwanego był M. K. (1), jednak on nie prowadził inwestycji na T., bowiem nadzorem nad tą realizacją zajmował się ówczesny prokurent pozwanej spółki (...) (dowód: okoliczność przyznana przez stronę pozwaną, zeznania świadka M. K. (1) e-protokół rozprawy z dnia 23 marca 2018r. czas 00:42:46, zeznania świadka Z. S. e-protokół rozprawy z dnia 22 maja 2018r. czas 00:14:10).

Pozwany współpracował przez kilka lat ze Z. S., ojcem I. S. (2). Z uwagi na dobre relacje i zaufanie, umowy najczęściej były zawierane w formie ustnej. Warunki tych umów były ustalane ustnie, podobnie jak zmiany tych umów. Ustalenia dotyczyły cen za metr bieżący sieci- cena netto, przy czym cena była zależna od przekroju rury, była też ustalana cena za studnię (dowód: zeznania świadka Z. S. e-protokół rozprawy z dnia 22 maja 2018r. czas 00:05:22-00:11:03, zeznania strony powodowej e-protokół rozprawy z dnia 3 lipca 2019r. czas 00:27:28-00:37:49).

Strony w trakcie realizacji umowy w **rzeczywistości rozliczały się kosztowo** w zakresie poszczególnych czynności wykonywanych przez powodkę. Powódka regularnie przysyłała pozwanej zestawienie wykonanych prac oraz kosztów a pozwana spółka je kontrolowała i akceptowała. Tak samo następowało fakturowanie i rozliczanie tych czynności (dowód: umowa numer (...) z dnia 17 czerwca 2013 roku zawartej pomiędzy P.H.U. (...) - S. a (...) spółką z o. o., wraz z Aneksem nr (...) do tej umowy k. 146-148, wypowiedzenie umowy numer (...) z dnia 17 czerwca 2013 roku, datowanego na dzień 1 kwietnia 2014 roku k. 149, umowa numer (...) z dnia 22

kwietnia 2014 roku zawartej pomiędzy (...) spółką z o.o. a (...) spółką z o.o. k. 150-153, umowa numer (...) z dnia 09 czerwca 2014 roku zawartej pomiędzy (...) spółką z o.o. a (...) spółką z o.o. wraz z aneksem nr (...) k. 154-158, faktury na kartach od 216- 265: VAT nr 12/09/2014, 04/02/2015, 05/03/2015, 03/02/2015, 02/01/2015, 01/01/2015, 07/03/2014, 06/03/2014, 05/02/2014, 04/02/2014, 03/02/2014, 02/01/2014, (...), 31/12/2013, 30/12/2013, 25/11/2013, 24/10/2013, 23/10/2013, 21/09/2013, 17/08/2013, 16/07/2013, 08/07/2014, 06/07/2014, 05/06/2014, 03/05/2014, 02/05/2014, 01/04/2014, 10/08/2014, 09/07/2014, 07/07/2014, Korespondencja email z dnia 27 lipca 2015 roku godzina 15:47 przestanej od P. R. do Z. S. k. 167 oraz z dnia 27 lipca 2015 roku godzina 18:00 kierowanej od Z. S. do P. R. i D. k. 167 akt, zeznania świadka P. R. e-protokół rozprawy z dnia 23 marca 2018r. czas 00:13:18-00:20:54).

Pozwana spółka zgłosił powodową spółkę jako podwykonawcę do inwestora Gminy M.. Z okoliczności faktycznych również wynikało dla Gminy M., kto jest podwykonawcą na inwestycji (dowód: okoliczności bezsporne, zgłoszenie powoda jako podwykonawcy braku zapłaty za wykonane prace do Urzędu Gminy w M. w dniu 11 stycznia 2016r. k. 58 akt, zeznania świadka E. M. e-protokół rozprawy z dnia 9 listopada 2018r. czas 00:06:19, zeznania świadka L. C. e-protokół rozprawy z dnia 17 września 2019r. czas 00:06:41-00:31:33).

Powódka wykonując pracę na inwestycjach objętych czterema umowami otrzymała całą dokumentację techniczną - projektową (kopię), a ponadto dokumenty te były dostępne w biurze budowy (dowód: zeznania świadka Z. S. e-protokół rozprawy z dnia 22 maja 2018r. czas 00:31:51- 00:34:28).

Powódka w czasie realizacji inwestycji miała **dostęp do faktur** wystawianych przez inne podmioty. Dane dotyczące kosztów budowy były przesyłane sukcesywnie na prośbę powódki do prezesa zarządu. Strony ustaliły, że powódce będą przedstawiane narastające koszty budowy z uwagi na to, że powódka z kosztami sprzętu, serwisu i paliwa musiała mieścić się w kosztach całej budowy. Pozwany otrzymywał wynagrodzenie ryczałtowe i nie mógł przekroczyć określonego poziomu wydatków z uwagi na opłacalność - zakładany zysk. Pozwana pokrywała prawie wszystkie koszty za wyjątkiem kosztów robocizny powódki. Powódka zapewniała w ramach umowy pracowników do wykonywania wszystkich prac (dowód: zeznania świadka M. K. (2) e-protokół rozprawy z dnia 15 marca 2019r. czas 00:28:30, 00:44:43).

Powódka częściowo korzystała z **własnego sprzętu na budowie** (jedna koparko - ładowarka, cztery zagęszczarki), natomiast jeśli nie posiadała wystarczającej ilości sprzętu, to zapewniała go pozwana spółka. Koszty sprzętu były uwzględniane w kosztach całej budowy. Powódka nie była obciążana kosztami sprzętu dostarczonego przez pozwaną. To pozwana spółka ponosiła koszty paliwa i serwisu maszyn, a także wszystkich materiałów i obsługi formalnej budowy (dowód: zeznania świadka P. R. e-protokół rozprawy z dnia 23 marca 2018r. czas 00:09:18- 00:12:42, zeznania świadka M. L. (1) e-protokół rozprawy z dnia 23 marca 2018r. czas 01:16:025, zeznania świadka Z. S. e-protokół rozprawy z dnia 22 maja 2018r. czas 00:07:14- 00:11:03, zeznania strony powodowej e-protokół rozprawy z dnia 3 lipca 2019r. czas 01:22:27, 01:39:56).

Pozwana spółka użyczała podwykonawcy- powódce np: szalunki, zawiesia, zagęszczarki, koparki kołowe, kontenery. Pozwana spółka zapewniała powodowej spółce niezbędne gwarancję oraz licencje i pozwolenia (dowód: zeznania świadka P. R. e-protokół rozprawy z dnia 23 marca 2018r. czas 00:13:18-00:20:54, 00:23:27).

Kontakt z osobami z ramienia zamawiającego w zakresie umowy nr (...) był najczęściej po stronie powodowej. Z. S. kontaktował się z pracownikami Urzędu Gminy w M., w tym z E. M. podinspektorem ds. inwestycji oraz L. C. (dowód: zeznania świadka E. M. e-protokół rozprawy z dnia 9 listopada 2018r. czas 00:09:56, zeznania świadka L. C. e-protokół rozprawy z dnia 17 września 2019r. czas 00:06:41-00:31:33).).

Początkowo prace związane z budową sieci kanalizacji sanitarnej w Gminie M. w miejscowościach T., K. (ul. (...)) oraz M. (ul. (...)) wykonywała jako przedsiębiorca I. S. (1) prowadząca działalność gospodarczą pod nazwą P.H.U. (...) – S.. I. S. (1), pozwana spółka oraz Z. S. wspólnie ustalili, że w miejsce dotychczasowego podwykonawcy I. S. (1) wejdzie spółka (...) sp. z o.o., w której prezesem, również była I. S. (1). Na datę zmiany stron umowy P.H.U. (...) nie zalegało z podatkami (dowód: umowa numer (...) z dnia 17 czerwca 2013 roku zawartej pomiędzy P.H.U. (...) - S. a (...))

spółką z o. o., wraz z aneksem nr (...) do tej umowy k. 146-148, wypowiedzenie umowy numer (...) z dnia 17 czerwca 2013 roku, datowanego na dzień 1 kwietnia 2014 roku k. 149, zaświadczenie o niezaleganiu w podatkach k. 291-292 akt, zeznania świadka M. K. (2) e-protokół rozprawy z dnia 15 marca 2019r. czas 00:13:55-00:18:06).

Współpraca stron trwała od kilku lat. Zdarzało się, że strony realizowały prace budowlane na inwestycjach w różnych miejscach w jednym czasie, ekipy pracowników strony powodowej były przekierowywane do K. i M., ale zawsze było tak, że faktury były wystawiane na konkretną budowę i nie było przesunięć zapłaty na inne budowy w ramach rozliczeń końcowych (dowód: zeznania strony powodowej e-protokół rozprawy z dnia 3 lipca 2019r. czas 00:52:22-00:58:38, 00:58:38).

W czerwcu 2015 roku zakończono budowę na terenie Gminy M.. Strony rozliczały umowy w lipcu 2015 roku. Rozliczeniem kosztów budowy z czterech umów zajmował się ze strony pozwanej M. L. (1) jako koordynator robót budowlanych. M. L. (1) sporządzał, także dla powodowej spółki kosztorys powykonawczy inwestycji na T. i powódka zapłaciła za wykonanie tego opracowania. M. L. (1) sprawdzał pozycje kosztowe w rozliczeniu z powódką i z tego wynikało jakie prace wykonała na danej inwestycji. To rozliczenie i zestawienie uwzględniało także wszystkie zmiany w zakresie prac budowlanych (dowód: rozliczenie kosztów prac –M. na dzień 27 lipca 2015r. k. 268, zestawienie sprzętu firmy (...) k. 269 akt ,zakres rzeczowy robót k. 55 akt, zeznania świadka M. L. (1) e-protokół rozprawy z dnia 23 marca 2018r. czas 01:12:47-01:14:36, 01:18:25).

Prace wykonane przez powodową spółkę jako podwykonawcę przy budowie sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowościach: T., M. (ul. (...)) oraz K. (ul. (...)) obejmowały roboty budowlane wynikające z zamówienia udzielonego przez inwestora, tj.: budowę kanalizacji sanitarnej w Gminie M. w miejscowościach K., T. oraz w obrębie Miasta M. (włączenie do istniejącego kanału grawitacyjnego w ul. (...)). Zadanie obejmowało wykonanie kanalizacji grawitacyjno-ciśnieniowej w podziale na 3 odrębne części: O. A: Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości T. ul. (...). Odcinek B: Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości M. (włączenie części A do istniejącej sieci kanalizacyjnej w ul. (...)). Odcinek C: Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości K. (część wschodnia) ul. (...) połączenie istniejących odcinków kanalizacyjnych.

Zakres rzeczowy robót został określony w sposób następujący :

Odcinek A: Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości T. ul. (...),

Kanalizacja grawitacyjna dn 200 - 537,7 m

Kanalizacja grawitacyjna dn 160 - 59,6 m

Studnie betonowe -10 szt.

Studnie tworzywowe -19 szt.

Kanalizacja tłoczna dn125 - 4 m

Przepompownia ścieków PS2 - 1 szt.

Odcinek B: Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości M. (włączenie części A do istniejącej sieci kanalizacyjnej w ul. (...))

Kanalizacja grawitacyjna dn 200 -116,1 m

Kanalizacja tłoczna dn 125 - 8,5 m

Studnie betonowe - 4 szt.

Studnie tworzywowe - 1 szt.

Odcinek C: Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości K. (część wschodnia) ul. (...) połączenie istniejących odcinków kanalizacyjnych.

Kanalizacja grawitacyjna dn 200 - 78,4 m

Kanalizacja grawitacyjna dn 160 - 7,9 m. Kanalizacja tłoczna dn 40 - 84,6 m

Przepompownie przydomowe - 2 szt.

Studnie tworzywowe - 4 szt. (dowód: zakres rzeczowy robót k. 55 akt, zeznania świadka M. L. (1) e-protokół rozprawy z dnia 23 marca 2018r. czas 01:09:53-01:12:47).

Funkcję kierownika budowy w zakresie budowy kanalizacji sanitarnej w miejscowości T. i K. (ul. (...)) oraz w obrębie miasta M. wykonywał **A. B.**. W dniu 2 marca 2013r. P.H.U. (...) wystawiło jako sprzedawca fakturę za te usługi na kwotę 14.200 zł. W fakturze jako nabywcę wskazano (...) Spółkę z o.o.

Nadzorem nad pracami ze strony powodowej zajmował się też na tych inwestycjach Z. S. (dowód: faktura k. 56 akt, zeznania świadka P. B. e-protokół rozprawy z dnia 22 maja 2018r. czas 00:51:21).

Inspektorem nadzoru ze strony Urzędu Gminy w M., który nadzorował budowę sieci kanalizacji był K. K.. Kontakt z inspektorem nadzoru na inwestycji ze strony podwykonawcy utrzymywał Z. S. (dowód: zeznania świadka E. M. e-protokół rozprawy z dnia 9 listopada 2018r. czas 00:16:07, zeznania świadka K. K. e-protokół rozprawy z dnia 9 listopada 2018r. czas 00:26:21, zeznania świadka L. C. e-protokół rozprawy z dnia 17 września 2019r. czas 00:06:41-00:31:33).

Powódka samodzielnie bez udziału strony pozwanej dokonała **obmiaru geodezyjnego prac**. Geodeta M. B. obliczył, że powódka wykonała następujący zakres prac:

W obrębie odcinka A — (...) podwykonawca wykonał zgodnie z końcowym obmiarem geodezyjnym następujące prace:

- a) budowa sieci kanalizacji sanitarnej fi 200 o długości 537,7 mb;
- b) budowa sieci kanalizacji sanitarnej fi 160 o długości 59,6 mb (7 przyłączy);
- c) studnie betonowe - 10 sztuk;
- d) przepompownia - 1 sztuka;
- e) studnie fi 425 - 12 sztuk;
- f) studnie fi 315 -1 sztuk.

1. W obrębie odcinka B — „miasto M. — ul. (...)” podwykonawca wykonał zgodnie z końcowym obmiarem geodezyjnym następujące prace:

- a) budowa sieci kanalizacji sanitarnej fi 200 o długości 116,1 mb;
- b) budowa sieci kanalizacji sanitarnej tłocznej fi 125 o długości 12,5 mb;
- c) studnie betonowe - 4 sztuki;
- d) studnia fi 425 - 1 sztuka.

2. W obrębie odcinka C - „K. - ul. (...)” podwykonawca wykonał zgodnie z końcowym obmiarem geodezyjnym następujące prace:

- a) budowa sieci kanalizacji sanitarnej fi 200 o długości 78,4 mb;
- b) budowa sieci kanalizacji sanitarnej fi 160 o długości 7,9 mb (2 przyłącza);
- c) budowa sieci kanalizacji sanitarnej tłocznej fi 90 o długości 84,6 mb;
- d) przepompownia przydomowa 2 sztuki

studnie fi 425 2 sztuki (dowód: obmiar końcowy wykonany przez geodetę M. B. k. 63, zeznania świadka Z. S. e-protokół rozprawy z dnia 22 maja 2018r. czas 0:25:54- 00:31:51, zeznania strony powodowej e-protokół rozprawy z dnia 3 lipca 2019r. czas 00:51:04).

Sama powódka wyceniła wartość swoich prac budowlanych na odcinkach A. B i C na kwotę łączną - 138.824.00 zł netto, tj. 170.753.52 zł brutto. Na kwotę 170.753,52 zł strona powodowa nie wystawiała faktury, bowiem pozwana nie chciała podpisać protokołu odbioru robót. P. K. członek zarządu pozwanej obiecywał rozliczenie i zapłatę, gdy tylko spółka dostanie pieniądze od inwestora. Powódka podnosiła w rozmowach z generalnym wykonawcą, że zakres wykonanych przez nią prac wynikał z końcowego obmiaru geodezyjnego przeprowadzonego przez geodetę M. B. (dowód: zeznania świadka Z. S. e-protokół rozprawy z dnia 22 maja 2018r. czas 00:20:26-00:25:54, zeznania strony powodowej e-protokół rozprawy z dnia 3 lipca 2019r. czas 01:04:32-01: 09:19).

Powódka przy pomocy programu NORMA PRO w marcu 2015r. przygotowała **kosztorys powykonawczy** prac na inwestycji pod nazwą budowę kanalizacji sanitarnej w Gminie M. w miejscowościach K., T. oraz w obrębie Miasta M.. Według wycień wskazano wartość brutto łącznie z podatkiem VAT na kwotę 433.152,84 zł. Powódka uznawała, że koszt robocizny w kosztorysie jest i tak mniejszy, niż w rzeczywistości (dowód: kosztorys powykonawczy k 75-101 akt, zeznania strony powodowej e-protokół rozprawy z dnia 3 lipca 2019r. czas 01:49:06, 02:16:10).

Pozwana (...) Spółka z o.o. w piśmie z dnia 19 grudnia 2014r. skierowanym do Gminnego Zakładu (...) w M. w przedmiocie budowy kanalizacji sanitarnej w m. T. i K. (ul. (...)) poinformowała, że zgodnie z § 6 ust. 1 umowy nr (...).272.1.18.2014r. z dnia 30.09.2014r.- zgłasza z dniem 19 grudnia 2014r. zakończenie robót dla zakresu objętego wymienioną umową (dowód: zgłoszenie k. 48 akt).

Gminny Zakład (...) w M. wyznaczył termin spotkania komisji odbiorowej na dzień 12 marca 2015r. Prace wykonane na inwestycji zostały odebrane przez inwestora. Protokół odbioru końcowego był bez uwag. Dokumentację powykonawczą do inwestora dostarczyła strona powodowa za pośrednictwem Z. S.. Z. S. miał upoważnienie od generalnego wykonawcy, by reprezentować go w czasie odbioru prac (dowód: pismo z UG k. 65 akt, okoliczność bezsporna, zeznania świadka E. M. e-protokół rozprawy z dnia 9 listopada 2018r. czas 00:16:07, zeznania strony powodowej e-protokół rozprawy z dnia 3 lipca 2019r. czas 00:27:28-00:37:49, zeznania świadka L. C. e-protokół rozprawy z dnia 17 września 2019r. czas 00:06:41-00:31:33).

Strona powodowa zakończyła współpracę z pozwaną Spółką w dniu 28 grudnia 2015r. Powodowa Spółka nie chciała już podpisywać kolejnych umów. Sytuacja finansowa strony powodowej była warunkowana problemami z uzyskaniem od strony pozwanej wynagrodzenia z innych kontraktów. Strona powodowa zarzucała nierozliczenie wykonania prac wodociągowych, kanalizacyjnych, drogowych w Gminie Ł. w okresie od 20 czerwca 2015r. do grudnia 2015r., nierozliczenie wykonania prac kanalizacyjnych i drogowych w miejscowości K. w okresie od czerwca 2015r. do 23 grudnia 2015r. oraz nierozliczenie wykonania prac od października 2015r. do dnia 23 grudnia 2015r. w miejscowości W. -R. (dowód: zeznania strony powodowej e-protokół rozprawy z dnia 3 lipca 2019r. czas 00:52:22-00:58:38).

Powódka kierowała **przedsądowe wezwania** do zapłaty do pozwanej Spółki w dniach: 29 stycznia 2016r., 16 grudnia 2016r., żądając zapłaty wynagrodzenia za prace na T.. Wezwania pozostawały bez odpowiedzi (dowód: wezwania do zapłaty 16 grudnia 2016r. k. 71-74 akt, zeznania strony powodowej e-protokół rozprawy z dnia 3 lipca 2019r. czas 00:52:22-00:58:38, 00:58:38).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie powołanych dowodów.

Oceniając zebrany w sprawie materiał dowodowy, należy podnieść, że w toku postępowania dowodowego strona **pozwana przyznała**, iż zlecała wykonanie części prac związanych z realizacją umów zawartych przez pozwaną w trybie zamówień publicznych. Pozwany, również przyznał, iż współpracował z pozwaną spółką jak i samą I. S. (1) prowadzącą wówczas działalność gospodarczą pod nazwą P.H.U. (...) - S.. Pozwany przyznał nadto, że powodowa spółka wykonywała prace w ramach umowy nr (...) .272.1.18.2014 zawartej pomiędzy pozwanym a Gminnym Zakładem (...) w M.. Pozwany jednak zaprzeczył jakoby nie rozliczył się z powodową spółką za wykonane prace. Pozwany zaprzeczył jakoby umowa między stronami obejmowała kwoty wskazane przez powódkę w wezwaniach do zapłaty załączonych do pozwu. Zakwestionował stawki, które powódka przedstawiła do rozliczenia robót. Następnie w czasie zeznań prezes zarządu pozwanej spółki, podnosił że powódka nie wykonała całości prac, prace wykonał w pozostałym zakresie inny przedsiębiorca, któremu zapłaciła strona pozwana. Pozwana przyznała w kolejnej części zeznań, że powódka nie otrzymała wynagrodzenia za wykonane prace, bowiem pozwana spółka obliczył odszkodowanie, jakie winna była mu zapłacić powódka, następnie nazwał tę kwotę karą umowną, by ostatecznie oświadczyć, że sam dokonał potrącenia kary umownej i stąd przy kompensacie wierzytelności, uznał że stronie powodowej nic się nie należy.

W ocenie Sądu, pozwana spółka w ogóle nie wykazała istnienia podstaw do obliczenia odszkodowania, bądź kary umownej i obciążania takimi wierzytelnościami strony powodowej, dokonywania kompensat, a zeznania w tym zakresie zostały złożone na użytek tej sprawy. Strona pozwana nie przedłożyła żadnych dokumentów z okresu procesu inwestycyjnego na T., z których by wynikało, że naliczyła stronie powodowej karę umowną za określony okres, z powołaniem się na jakieś ustne ustalenia umowne, co do zasad naliczania takiej kary, bowiem poza sporem jest, że ta umowa zawarta była w formie ustnej. Pozwany w ogóle nie potrafił w czasie zeznań wskazać przesłanek i kalkulacji odszkodowania, o którym mówił, ani też zasad naliczenia kary umownej. W świetle środków dowodowych przedstawionych przez powódkę, w postaci: dokumentów oraz zeznań strony powodowej, zeznań świadków M. L. (1), Z. S., należy uznać zeznania strony pozwanej oraz świadka M. K. (2) za niewiarygodne, sprzeczne z zasadami logiki i doświadczenia życiowego, w szczególności w tej części, w której twierdzili o zapłacie wynagrodzenia stronie powodowej za prace na T.. Strona pozwana w ogóle nie przedłożyła jakichkolwiek kosztorysów, rozliczeń z całości z 4 umów, z których to dokumentów po weryfikacji przez biegłych, wynikałoby jasno, że za 4 umowy nastąpiło całkowite rozliczenie.

Zeznania świadków: P. R., M. L. (2), M. K. (1), P. B., G. D. nie wniosły nic istotnego do sprawy, bowiem żadna z osób nie miała dokładnej wiedzy na temat realizacji umowy na T., nie znała warunków ustnej umowy, sposobu jej realizacji, zasad rozliczeń między stronami, kalkulacji. Zeznania świadka G. D. w zakresie jakości prac strony powodowej na inwestycji odnosiły się jedynie do umowy nr (...), a świadek wyraźnie zeznał, że nie nadzorował realizacji umowy nr (...).

Strona powodowa wykazała, że wykonała prace, przy czym do ewentualnej weryfikacji pozostał zakres tych prac, oraz wysokość stawek za poszczególne prace. Strona powodowa podnosiła, **w czasie zeznań oraz w pismach procesowych**, że zgodnie z umową ustną zawartą z generalnym wykonawcą, tj. (...) sp. z o.o., wynagrodzenie za wykonanie w/w prac zostało ustalone na kwoty:

1. budowa sieci kanalizacji grawitacyjnej fi 200 - kwota 120 zł netto/mb za budowę jednego mb;

Łącznie na odcinkach A, B i C wykonano 732,2 mb sieci kanalizacji grawitacyjnej fi 200, o łącznej wartości 87.864,00 zł netto;

budowa sieci kanalizacji grawitacyjnej fi 160 — kwota 100 zł netto/mb za budowę jednego mb; Łącznie na odcinkach A i C wykonano 67,5 mb sieci kanalizacji grawitacyjnej fi 160, o łącznej wartości 6.750,00 zł netto;

3. budowa sieci kanalizacji grawitacyjnej tłocznej fi 125 — kwota 100 zł netto/mb za budowę jednego mb;

Łącznie na odcinku B wykonano 12,5 mb sieci kanalizacji grawitacyjnej tłocznej fi 125, o łącznej wartości 1.250,00 zł netto;

4. budowa sieci kanalizacji grawitacyjnej tłocznej fi 90 - kwota 100 zł netto/mb za budowę jednego mb;

Łącznie na odcinku C wykonano 84,6 mb sieci kanalizacji grawitacyjnej tłocznej fi 90, o łącznej wartości 8.460,00 zł netto;

5. budowa studnie betonowych - kwota 1000 zł netto za sztukę;

Łącznie na odcinkach A i B wykonano 14 sztuk studni betonowych, o łącznej wartości 14.000 zł netto;

6. budowa studni fi 425 — kwota 500 zł netto za sztukę;

Łącznie na odcinkach A, B i C wykonano 15 sztuk studni fi 425, o łącznej wartości 7.500 zł netto;

7. budowa studni fi 315 — kwota 500 zł netto za sztukę;

Łącznie na odcinku A wykonano 7 sztuk studni fi 315, o łącznej wartości 3.500 zł netto;

8. budowa przepompowni — kwota 2.500 zł netto za sztukę;

Łącznie na odcinku A wykonano 1 sztukę przepompowni, o łącznej wartości 2.500 zł netto;

9. budowa przepompowni przydomowej — 3.500 zł netto za sztukę;

Łącznie na odcinku C wykonano 2 sztuki przepompowni, o łącznej wartości 7.000 zł netto.

Strona pozwana kwestionowała te stawki jako rażąco zawyżone, nie uwzględniające faktu, iż pozwany dawał materiały, zapewniał w większości sprzęt, paliwo, dokumentację, zezwolenia itp. W obliczu tego sporu i braku pisemnej umowy, Sąd dopuścił **na wniosek strony powodowej** dowód z opinii biegłego z zakresu budownictwa, którego zobowiązał do wydania opinii na okoliczność: wykazania, iż stawki ustalone pomiędzy stronami za metr bieżący kanalizacji i poszczególne jej składowe elementy, wykonanej instalacji w miejscowości M. były zgodne ze stawkami rynkowymi panującymi w okresie wykonywania prac budowlanych, a nawet od nich niższe, wykazania, iż końcowe wynagrodzenie należne powodowi ustalone na podstawie przyjętych między stronami stawek, odpowiadało wynagrodzeniu za zrealizowanie prac stwierdzonych w końcowym obmiarze geodezyjnym, a nawet były niższe od wykonania tego typu inwestycji w okresie jej realizacji. Dodatkowo, na wniosek strony pozwanej biegły miał odnieść się do okoliczności, że powód zapewniał jedynie robociznę, reszta kosztów była po stronie pozwanego oraz uwzględnienie, iż powód był firmą lokalną (2 wariant opinii) (postanowienie w protokole rozprawy z dnia 3 lipca 2019r.).

Jak bowiem wielokrotnie wskazywał Sąd Najwyższy, **jeżeli ustalenie określonej okoliczności faktycznej istotnej dla rozstrzygnięcia sprawy wymaga wiadomości specjalnych, które może zapewnić wyłącznie opinia biegłego, sąd nie może ich ustalić bez przeprowadzenia takiego dowodu** (porównaj między innymi orzeczenia z dnia 24 listopada 1999 r. I CKN 223/98, z dnia 17 marca 2006 r. I CSK 101/05, niepubl., z dnia 19 kwietnia 2007 r. I CSK 27/07, OSNC-ZD 2008/1/25, z dnia 15 stycznia 2010 r. I CSK 199/09, z dnia 20 maja 2011 r. II UK 339/10 i z dnia 27 kwietnia 2012 r. V CSK 202/11, niepubl.). Wielokrotnie również Sąd Najwyższy stwierdzał, że opinią biegłego, w rozumieniu art. 278 k.p.c., jest tylko opinia złożona przez osobę wyznaczoną przez sąd. Nie może być traktowana jako dowód w procesie opinia biegłego sporządzona na polecenie strony i złożona do akt sądowych. Takie ekspertyzy są dokumentami prywatnymi i w razie przyjęcia ich przez sąd orzekający, należy traktować je jako wyjaśnienie stanowiące poparcie, z uwzględnieniem wiadomości specjalnych, stanowiska strony (porównaj między innymi orzeczenia z dnia 29 września 1956 r. 3 Cr 121/56, OSN 1958/I/16, z dnia 25 czerwca 2010 r. I CSK 544/09 i z dnia 15 czerwca 2011 r. V CSK 382/10, niepubl.).

Oceniając zebrany w sprawie materiał dowodowy należy podnieść, że rozstrzygnięcie sprawy wymagało wiadomości specjalnych. Zgodnie z art. 278 § 1 k.p.c. w wypadkach wymagających wiadomości specjalnych sąd po wysłuchaniu wniosków stron co do liczby biegłych i ich wyboru może wezwać jednego lub kilku biegłych w celu zasięgnięcia ich opinii.

Według doktryny i praktyki opinią biegłego jest osąd (por. wyrok SN z dnia 8 listopada 1976 r., I CR 374/76, OSNC 1977, nr 10, poz. 187; por. jednakże wyrok SN z dnia 20 października 1975 r., I CR 474/75, OSP 1976, z. 12, poz. 233; wyrok SN z dnia 20 czerwca 1984 r., II CR 197/84, OSNC 1984, nr 2-3, poz. 37) o okolicznościach faktycznych, stanach lub zdarzeniach, do których poznania i wyjaśnienia wymagany jest określony zasób wiadomości specjalnych (wykraczających poza zakres wiadomości i doświadczenia życiowego ogółu osób inteligentnych i ogólnie wykształconych - por. postanowienie SN z dnia 12 lipca 1968 r., I CR 279/68, LEX nr 6371; wyrok SN z dnia 20 grudnia 1969 r., I CR 491/69, LEX nr 6640; wyrok SN z dnia 18 sierpnia 1971 r., II CR 256/71, LEX nr 6979; uzasadnienie wyroku SN z dnia 3 kwietnia 1973 r., I PR 58/73, OSNC 1973, nr 10, poz. 183; uzasadnienie wyroku SN z dnia 18 lipca 1975 r., I CR 331/75, LEX nr 7729; wyrok SN z dnia 8 lipca 1994 r., II PRN 4/94, OSNAPiUS 1994, nr 9, poz. 146; postanowienie SN z dnia 12 marca 1999 r., I PKN 40/99, OSNAPiUS 2000, nr 10, poz. 390; uzasadnienie wyroku SN z dnia 15 czerwca 1999 r., II UKN 692/98, OSNAPiUS 2000, nr 17, poz. 662; uzasadnienie wyroku SN z dnia 15 listopada 2001 r., II UKN 599/00, OSNP 2003, nr 15, poz. 364; uzasadnienie wyroku SN z dnia 8 maja 2003 r., II CKN 39/01, LEX nr 78887) z różnych dziedzin nauki, techniki, sztuki, rzemiosła czy obrotu gospodarczego oraz doświadczenia zawodowego (por. uzasadnienie uchwały SN z dnia 30 października 1985 r., III CZP 59/85, OSNC 1986, nr 9, poz. 140), sformułowany i wyrażony w toku postępowania przez osobę wyznaczoną w tym celu przez sąd, niezainteresowaną rozstrzygnięciem sprawy (a spełniającą wskazane wyżej kryteria - biegłego), ułatwiający zarazem sądowi właściwą ocenę faktów i rozstrzygnięcie konkretnej sprawy (por. uzasadnienie wyroku SN z dnia 11 lipca 1969 r., I CR 140/69, OSNC 1970, nr 5, poz. 85; wyrok SN z dnia 20 stycznia 1970 r., II PR 18/69, LEX nr 6652).

W świetle stanowiska judykatury zadaniem biegłego nie jest ustalenie stanu faktycznego sprawy, lecz naświetlenie i umożliwienie wyjaśnienia przez sąd okoliczności z punktu widzenia posiadanych przez biegłego wiadomości specjalnych przy uwzględnieniu zebranego i udostępnionego mu materiału sprawy (por. wyrok SN z dnia 11 lipca 1969 r., I CR 140/69, OSNC 1970, nr 5, poz. 85; uzasadnienie wyroku SN z dnia 19 grudnia 2006 r., V CSK 360/06, LEX nr 238973; wyrok SA w Katowicach z dnia 18 października 2013 r., I ACa 663/13, LEX nr 1394210). Za niedopuszczalne uznaje się natomiast powoływanie się przez biegłego na własne spostrzeżenia o okolicznościach faktycznych, których ustalenie należy do sądu i zakłada konieczność przesłuchania we wskazanym przypadku takiej osoby w charakterze świadka, a nie biegłego (cechą charakterystyczną jest z reguły zastępowalność omawianego środka dowodowego) – (por. wyrok SN z dnia 8 listopada 1976 r., I CR 374/76, OSNC 1977, nr 10, poz. 187).

Powódka mimo dostrzeżenia wagi tego dowodu i konieczności weryfikacji dokumentów prywatnych (kosztorys powykonawczy, obmiar geodezyjny), nie uiściła zaliczki na opinię biegłego, a zatem koniecznym było skorzystanie przez Sąd z nadanego rygoru procesowego i pominięcie tego dowodu.

Stosownie do treści art. 6 k.c. ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne. Art. 232 k.p.c. stanowi natomiast, iż strony są obowiązane wskazywać dowody dla stwierdzenia faktów, z których wywodzą skutki prawne. W konsekwencji, jeśli strona nie przedstawia wiarygodnych dowodów, to uznać należy, iż dany fakt nie został wykazany (udowodniony). Samo twierdzenie strony nie jest dowodem, a twierdzenie dotyczące istotnej dla sprawy okoliczności (art. 227 k.p.c.) powinno być udowodnione przez stronę to twierdzenie zgłaszającą. (art. 232 k.p.c. i art. 6 k.c.).

Zatem przy braku opinii biegłego, a tym samym braku weryfikacji zakresu prac, braku weryfikacji przedłożonego obmiaru i kosztorysu powykonawczego oraz stawek zaprezentowanych przez powódkę z uwzględnieniem realiów

rynkowych, wydanie pozytywnego rozstrzygnięcia dla powódki nawet przy przesądzeniu, że roszczenie jest słuszne co do zasady, nie było możliwe.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powództwo okazało się bezzasadne.

Strony postępowania łączyła umowa o roboty budowlane. Konstrukcja prawna umowy o roboty budowlane została uregulowana w art. 647 k.c. i stosownie do jego treści, przez umowę o roboty budowlane wykonawca zobowiązuje się do oddania przewidzianego w umowie obiektu, wykonanego zgodnie z projektem i z zasadami wiedzy technicznej, a inwestor zobowiązuje się do dokonania wymaganych przez właściwe przepisy czynności związanych z przygotowaniem robót, w szczególności do przekazania terenu budowy i dostarczenia projektu, oraz do odebrania obiektu i zapłaty umówionego wynagrodzenia.

Umowa zawarta pomiędzy stronami **o roboty budowlane jest ważna**, brak zachowania formy pisemnej co najwyżej utrudnia dowodzenie w zakresie warunków jej wykonania. Sąd w pełni podziela stanowisko prawne i poglądy prawne przytoczone przez stronę powodową w uzasadnieniu pozwu, a w związku z ich dokładnym zaprezentowaniem w części wstępnej uzasadnienia, nie ma potrzeby ponownego powtarzania tych treści.

Zdaniem Sądu, stronie powodowej należałoby się z zasady wynagrodzenie za wykonane prace budowlane. Jednakże dokładniejsza analiza przesłanek materialoprawnych roszczenia, także z innych podstaw prawnych jest zbędna, tym bardziej, że powódka nie udowodniła wysokości roszczenia.

Mając na uwadze powyższe, Sąd orzekł jak w sentencji wyroku.

Powódka przegrała proces, w związku z czym powinna zwrócić stronie pozwanej koszty procesu. O ich wysokości przesądzi referendarz sądowy po prawomocnym zakończeniu sprawy (art. 108 k.p.c.).

ZARZĄDZENIE

1. odpis wyroku z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikom stron,
2. uzasadnienie sporządzone przez sędziego,
3. **urlop sędziego referenta od dnia 23 grudnia 2019r. do dnia 3 lutego 2020r.**